

ƏLCƏK

TƏRCÜMƏ EDƏNİ:
Rafiq YUSİFOĞLU

BƏDİLİ TƏRTİBAT:

İlqar MEHDİYEV

Kübra ƏKBƏROVA

ISSN-0207-4710

GÖYƏRÇİN

№ 7-8 (709-710)

Redaksiyanın ünvanı:
Bakı- AZ 1073,
Mətbuat prospekti,
529- cu məhəllə.
Telefon: 539 08 53

Çapa imzalanıb: 18.04.22
Sifariş: 1047
Tiraj: 600
Kağız formatı: 60\90\1\8
Çap vərəqi: 2,5
Hesab-neşr vərəqi: 3,93

ƏLCƏK

(Nağıllar)

F. Köçərli adına
Respublika Uşaq
KITABXANASI

INV. №

«Göyərçin»in kitabxanası

Bakı - 2022

MAŞA VƏ AYI

(Rus xalq nağılı)

Biri var idi, biri yox idi, bir baba və bir nənə var idi. Onlar Maşa adlı gözəl, ağıllı nəvələri ilə birlikdə yaşayırdılar.

Bir dəfə Maşanın rəfiqələri meşəyə göbələk, giləmeyvə yığmağa gedəndə onu da aparmaq istədilər.

Maşa evə gedib nənə və babasından icazə almaq istədi:

-Ay baba, ay nənə, rəfiqələrim meşəyə göbələk, giləmeyvə yığmağa gedirlər. İcazə versəydiniz, mən də onlarla gedərdim.

Nənə ilə baba ona icazə verdilər:

-Get, Maşa, ancaq rəfiqələrindən ayrılma, yoxsa meşədə azarsan.

Qızlar sevinə-sevinə meşəyə getdilər, meyvə dərdilər, göbələk yığdılar. Maşa isə bu ağacın yanından o ağacın, bu kolun yanından o kolun yanına gedə-gedə rəfiqələrindən xeyli aralaşdı.

Maşa qışqıraraq rəfiqələrini çağırırdı. Ancaq uzaqda olduqları üçün qızlar onun səsinə eşitmədilər.

Maşa meşə ilə nə qədər ora-bura getsə də, yolu tapa bilmədi. Hiss elədi ki, azıb. Ancaq hara getdiyini bilməsə də hərəkətdən qalmadı. Getdi, getdi, meşənin dərinliyində bir komaya rast geldi. Yaxınlaşıb qapını döydü. Ancaq içəridən səs gəlmədi. Qapını itələyən kimi açıldı. Qızcığaz içəri girdi. Pəncərənin qarşısında oturub meşəyə baxa-baxa fikirləşdi:

-Görəsən bu daxmada kim yaşayır? Niyə onun sahibi gözə dəymir?

Sən demə bu komada nəhəng bir ayı yaşayırmış. Gündüzlər o, meşədə gəzir, ov eləyir, axşam isə evinə qayıdır... ..

Ayı meşədən qayıdanda komasının qapısını açıq görüb təəccübləndi. İçəri girəndə Maşanı görüb çox sevindi:

-Aha, yaxşı əlimə keçmişən! Mən səni heç hara buraxan deyiləm! İndən belə mənimlə yaşamalı olacaqsan. Sobanı isidib, mənə dadlı kaşa bişirəcəksən.

Çarəsiz Maşa razılaşmalı oldu. Ayı ilə birlikdə həmin komada yaşamağa başladı.

Gündüzlər meşəyə gedən ayı Maşaya bərk-bərk tapşırırmış ki, komadan qətiyyən kənara çıxmasın, ev işləri ilə məşğul olsun.

Sonra o, qızcığazı hədələmişdi:

-Əgər sözümə baxmayıb qaçmaq fikrinə düşsən, səni harda olsa tapıb yeyəcəm.

Maşa gecə-gündüz düşünür, ayının yanından qaçmaq üçün planlar hazırlayırdı. Ancaq qızcığaz işin çətinliyini başa düşürdü. Çünki hər tərəf meşə idi. Yolu soruşmağa da bir kimse yox idi.

Maşa fikirləşdi, fikirləşdi, axır ki, ağılına qərribə bir qaçmaq planı gəldi.

Bir dəfə ayı meşədən qayıdanda Maşa nəvazişlə ona dedi:

-Ayı, məni birçə günlüyə kəndə burax. Babamla nənəmə bir az mer-meyvə, göbələk aparım. Onları verən kimi geri qayıdacam.

Ayı razılaşmadı:

-Yox, sən meşədə azarsan. Yaxşısı budur nənənla babana mer-meyvəni, göbələyi mən aparım.

Maşa razılaşdı. O, sobanı yandıraraq perajki bişirdi. Böyük bir qutu tapıb bişirdiklərini, üstəlik göbələk və mer-meyvəni onun içinə yığıdı. Sonra ayıya dedi:

-Bax, görürsən, qutunun içini mer-meyvə ilə, bişirdiyim kökələrlə doldurmuşam. Ancaq yolda acsan belə qutunu açıb kökə yemək fikrinə düşmə. Mən uca palıd ağacının başına çıxıb, ordan səni izləyəcəm.

Ayı razılaşdı:

-Yaxşı, qutunu ver bəri.

Maşa dedi:

-Əvvəlcə çıx təpənin üstündən bax gör yağış yağmayacaq ki?! Mən də o vaxtadan ağacın başına dırmaşım.

Ayı təpəyə çıxıb qayıdanacan Maşa gizlicə qutuya girib, mer-meyvənin altında gizləndi.

Ayı yağış yağmayacağına əmin olandan sonra geri qayıdıb qutunu götürdü və kəndə sarı getməyə başladı.

Ayı ardıc, ağcaqayın, palıd ağaclarının arası ilə getdi, getdi və nəhayət, yoruldu. Qutunu qarşısına qoyub donquldandı.

*Qızcığaz nə biləcək,
İndi qoğal yeyərəm,
Heç qutunun ağzını
Açmamışam deyərəm.*

Bunu eşidən Maşa qutunun içində oxumağa başladı:

Görürəm ha, görürəm,
Sənə fikir verirəm!
Qutunu açmaq olmaz,
Özünü tox tut bir az.

Maşanın səsinə eşidən ayı donquldandı:
-Gör nə iti gözləri var! Uzaqdan hər şeyi görür.
Ayı qutunu götürüb yoluna davam elədi. Az getdi,
üz getdi, dərə-təpə, düz getdi, axır ki, yoruldu. O yana,
bu yana baxıb dedi:
-İndi yəqin ki, Maşa məni görməz. Qutunu açıb bir az kökə
yeyim, lap acmışam.
Elə söz ağzından çıxan kimi Maşanın səsi eşidildi:

Görürəm ha, görürəm,
Sənə fikir verirəm.
Nəfsini tox tut bir az,
Qutunu açmaq olmaz...

Ayı təəccüblə o yana, bu yana baxdı:

Oy, bu şeytan qıza bax,
Necə itidir gözü!
Kəndə yaxınlaşmışam,
Dözüm, bir az da dözüüm...

Ayı yoluna davam elədi. Az getdi, üz getdi, dərə-təpə düz getdi, axır ki, gəlib kəndə,
Maşanın babası ilə nənəsinin yaşadığı evin həyətinə girdi. Pəncəsi ilə qapını döyməyə
başladı. Az qaldı ki, qapı yerindən qopsun.

Ayı donquldandı:

-Açın qapını, açın qapını! Mən nəvəniz
Maşanın sizə göndərdiyi hədiyyələri
gətirmişəm.

Səs-küyə itlər yuxudan oyandı.
Onlar ayı həniri duyub elə bərkdən
hürməyə başladılar ki, qorxudan
ayının tükləri biz-biz oldu. İtlərin
ona sarı qaçdığını gören ayı
qutunu yerə atıb meşəyə qaç-
mağa başladı.

Nənə ilə baba da yuxudan oyanıb
həyətə düşdülər. Qapının ağzında
yekə bir qutu gördülər. Nənə
təəccübləndi:

-Bu nə qutudu belə?!

Baba yaxına gəlib qutunun qapa-
ğını qaldırdı. Onun içinə baxanda
gözlərinə inanmadı. Onun sevimli
nəvəsi qutunun içində sağ-sa-
lamat uzanmışdı.

Nənə ilə baba o qədər
sevindilər ki... Onlar öz sevimli
nəvələrini doyunca öpdülər,
başına sığal çekdilər...

İTLƏ PİŞİK NİYƏ DÜŞMƏN OLDULAR

(Koreya nağılı)

Qədim zamanlarda bir qoca kişi gözləri görməyən qarısı ilə birlikdə yaşayırdı. Onların
uşaqları olmasa da, bir itləri və bir pişikləri var idi. Evin sahibləri kimi heyvanlar da bir-birinə
çox mehriban idilər. Qoca evdən iş dalınca gedəndə itlə pişik qarının yanında qalır, həyə-
bacanın keşiyini çekirdilər.

Bir dəfə qoca kişi dağa ot biçməyə getmişdi. Axşam tərəfi evə qayıdanda gördü ki, yerdə bir
qara ilan uzanıb. İlan aclıqdan əziyyət çekir, sürünüb yoldan kənara çıxma bilmirdi. Qocanın ona
yazığı gəldi, yerdən götürüb çantasının içinə qoydu. Evə gələndə ilanı torbadan çıxarıb, ona
yemək verdi, yazıq canlıyı acından ölməyə qoymadı.

Aradan bir müddət keçəndən sonra qoca dedi:

-Ay ilan, mənim evimdən çıx get. Özün də görürsən ki, düyümüz qurtarmaq üzrədi, otumuz
tükənib, səni yemləməyə bir şeyimiz qalmayıb.

İlan başını qaldırıb, dilini çıxardı və dedi:

-Xeyrxah qoca, əgər sən olmasaydın, mən acından ölmüşdüm. Bilmirəm heç sənə necə
minnətdarlığımı bildirim. Mənim var-yox bir quyruğum var. Onu sənə verirəm. Onu götürüb bir
taxta qutunun içinə qoy, ancaq elə et ki, bunu səndən başqa bir kimse görməsin.

Qoca razılaşdı. Quyruğu kəsilən kimi, ilan yoxa çıxdı. Kişi quruğu götürüb qutuya qoydu,
aparıb mətbəxdə heç kəsə görə bilməyəcəyi bir yerdə gizlədi.

Qocaya pul lazım olan kimi gedib o quruğu çıxarır, silkələyirdi. Dəmir pullar yerə tökülür, kişi

onları yığıb, quyruğu yenidən yerinə qaytarırdı. Pulu götürüb bazara gedir, lazım olan hər şeyi alıb geri qayıdırdı. İlanın sehrli quyruğu sayəsində kasıb ailənin yeməkdən heç bir korluğu yox idi. Bişirilən dadlı yeməkləri onlar dörd yerə bölüb ləzzətlə yeyirdilər.

Bir dəfə gecə onların qapısı döyüldü. Yol azan bir tacir gecələmək üçün ev sahibindən yer istədi. Xeyirxah qoca qonağı evə buraxdı.

Səhəri gün qocaya pul lazım oldu. O, mətbəxə keçib gizlədiyi yerdən qutunu götürdü, ilan quruğunu oradan çıxarıb silkələdi. Dəmir pulların səsinə eşidən tacir pəncərədən baxıb qocanın nə elədiyini gördü.

Qoca kişi evdən çıxıb bazara gedən kimi tacir cəld yerindən qalxıb, taxta qutunu götürdü, öz sandığına qoyub evdən çıxıb getdi...

Qoca evə qayıdanda gördü ki, qarısı ağlayır. Ondan bunun səbəbini soruşanda qadın ağlaya-ağlaya dedi ki, qonaq taxta qutumuzu götürüb qaçdı.

Xeyirxah qoca qonağın bu cür naxələflik edəcəyinə inanmadı. Mətbəxə gedib qutunu gizlədiyi yerə baxanda aydın oldu ki, arvadı ona düz deyirmiş.

Qoca ilə qarısı söhbət eləyəndə itlə pişik yaxına gəldi. Onlar sahiblərinin çox kədərli olduğunu gördülər. Bunun səbəbini soruşdular. Qoca ah çəkib dedi:

-Qonaq bizim sehrli qutumuzu götürüb qaçıb. İndi biz neyləyəcəyik?

Məsələnin mahiyyətini öyrənən it pişiyə dedi:

-Gəl oğrunun dalınca qaçaq. Bəlkə ona çatıb qutunu ala bildik?!

Onlar evdən çıxıb tacirin dalınca getdilər. Nə qədər axtarıdılarsa, taciri tapa bilmədilər ki, bilmədilər. Qərara gəldilər ki, soruşlaşıb nankor qonağın evinə getsinlər. Belə də elədilər. Ancaq tacirin evi böyük bir çayın o biri sahilində idi. Pişik güclü axını görəndə kimi bərk qorxdı. İt ona toxtaqlıq verdi:

-Qorxma, mən üzməyi bacarıram. Mütləq çayı keçib, qutunu tapıb gətirməliyik, başqa yolumuz yoxdu.

İtin qorxmazlığın və qətiyyətini görəndə pişik də ürəkləndi. O, dostunun belinə mindi. İt çətinliklə də olsa, üzüb çayı keçdi. Onlar kiçik bir kəndə gəlib çıxdılar. Birdən onların gözüne böyük bir ev sataşdı. Gördülər ki, bu evin həyətinə toydu. Baxan kimi təzə bəyin sahiblərinin evində gecələyən tacir olduğunu tanıdılar.

Pişik itin qulağına dedi:

-Sakitcə evə keç, öyrən gör bizim sehrli qutumuz harada gizlədilib. Mən özüm də gedə bilərdim, ancaq böyük oluğuma görə mütləq məni görüb qovacaqlar. Mən səni yəddə ağacının dibində gözləyəcəyəm. Qutunu tapan kimi ağzına götürüb, yanıma qaç. Sonra birlikdə evə qayıdırıq.

Pişik başını yelləyib miyoldadı, razılaştığını bildirdi

və tullanıb evin damına çıxdı, oradan həyəətə hoppandı. Açıq olan kiçik pəncərədən yataq otağına girdi. Ancaq nə qədər axtarılsa taxta qutunu tapa bilmədi. Çarpayının altına girib gizləndi və qutunu necə tapmaq haqqında fikirləşdi. Birdən sandığın içindən bir siçan çıxdığını gördü. Cəld tullanıb onu tutdu. Siçan ona yalvarmağa başladı:

-Məni buraxsan, bütün istəklərini yerinə yetirərəm.

Pişiyə də elə bu lazım idi. Əmr elədi ki, bir də çıxdığın sandığın içinə gir və oradakı taxta qutunu gətirib mənə ver. Yoxsa səni harda olsa tutub yeyəcəm.

Siçan razılaştı. Pişik onu buraxan kimi qaçıb sandığa girdi və qutunu ordan çıxarıb gətirdi. Pişik qutunu ağzına alıb qaçmağa başladı. Bunu görəndə tacir qışqırdı:

-Pişiyi tutun! Pişiyi tutun! O mənim qutumu oğurlayıb qaçdı.

Adamlar pişiyin dalınca qaçdılar. Ancaq onu tuta bilmədilər. Pişik qaçıb itin yanına getdi. Onlar birlikdə öz sahiblərinin yanına qayıtmağa başladılar. Çaydan keçəndə it pişiyə əmr elədi:

-Bax, çaydan keçəndə qutunu ağzında möhkəm saxla, yoxsa çaya düşüb axar, bütün zəhmətimiz hədəf gedər.

Pişik indii qorxmurdu. Bilirdi ki, sahibi mütləq onu tərifləyəcək, mükafatlandıracaq. O, itin belinə mindi. İt üzə-üzə çayı keçməyə başladı. Çayın ortasına çatanda pişiyin gözüne balıqlar sataşdı. Onun ağzı sulandı və özündən asılı olmayaraq qışqırdı:

-Oy, çayda nə qədər balıq var!

Pişik ağzını açan kimi, qutu çaya düşdü. İt bərk hisləndi:

-Axı mən sənə tapşırırdım ki, ağzını açma! İndi biz neyləyəcəyik?

İt üzüb sahilə çıxdı, pişiyi yerə düşürüb, yenidən çaya qayıtdı. Suyu baş vurub qutunu tapdı və çox çətinliklə onu sahilə çıxardı.

İt bərk yorulmuşdu. Bir az dincəlmək istəyəndə onu yuxu apardı. Bunu görəndə pişik qutunu götürüb evə qaçdı, onu sahibinə verdi. Qoca çox sevindi. Qarısı ilə birlikdə pişiyi təriflədilər, onu mükafatlandırdılar. Qutunu açıb ilanın quyruğunu çıxardılar. Onu silkələyib yerə tökülən pulları götdürdülər. Bazara gedib nə lazımsa aldılar və dadlı xörək bişirdilər. Ancaq pişik təzəcə yemək istəyirdi ki, itin mırıldaya-mırıldaya ona sarı gəldiyini gördü.

Sahibi itin üstünə cumub ona acıqlandı.

-Ay səni, bir iş görmədən müftə yemək istəyən! Cəhənnəm ol burdan!

Fürsətdən istifadə eləyən pişik dadlı yeməyi yedi. İtə isə supunun axırncı damlaları qaldı...

Bax o vaxdan itlə pişiyin bir-birini görməyə gözü yoxdur. Düşmənçilik indi də davam eləyir...

HIYLƏGƏR BRAXMAN

(Hind nağılı)

Bir braxmanın deyingən bir arvadı var idi. Həmişə o, kiminləsə mübahisə edə, qalmaqal salardı. Bütün bunlara baxmayaraq, o, ailəni pis idarə etməzdi. Braxmanın özü isə avaraçılıqla məşğul olar, yeyib-ichməkdən başqa əlindən bir iş gəlməzdi.

Bir dəfə braxman evə gələndə gördü ki, arvadı hələ təzəcə düyü təmizləməklə məşğuldu. Kişi hirsələndi:

-Sən səhərdən boş işlərlə məşğulsan. Hələ heç yemək də hazırlamamısan. Mən isə acından ölürəm. Bəs mənim yağı, şirin kökələrimin nə vaxt hazır olacaq? Səni nə qədər gözləməliyəm?

Ərinin bu sözləri qadını əsəbiləşdirdi. Süpürgəni yerdən götürüb qışqıra-qışqıra onun üstünə cumdu və dedi:

-Evimizdə həтта siçanlar da bir şey tapmırlar yeməyə. Bir qəpik pulumuz da yoxdu ki, nə işə ala. Sənsə avara-avara gəzib hələ məndən yağda bişirilmiş şirin kökə istəyirsən? Cəhənnəm ol, bir də gözlərim səni görməsin! Arvadından bu cavabı gözləməyən braxman evdən çıxıb getmək qərarına gəldi. Öz-özünə düşündü ki, bu nə həyatdı mən yaşayıram? Sonra da çıxıb getdi...

Braxman çox gəzdi, çox axtardı, axır ki, bir bilikli adam onu şagirliyə götürməyə razılaşdı. Aradan xeyli vaxt keçdi. Braxman alimin yanında yaşadı və ondan çox şey öyrəndi. Lakin bir gün öz evi, arvadının bişirdiyi dadlı yeməklər yadına düşdü. Müəlliminə heç nə demədən bir kitab da çırpışdırıb evlərinə qayıtdı.

Braxman evlərinə yaxınlaşanda dadlı qoxudan hiss elədi ki, arvadı onun sevdiyi kökələrdən bişirir. Gizlicə yaxınlaşıb arvadının yağın içinə saldığı xəmir parçalarını saymağa başladı. İyirmi bir dənə...

Arvad işini qurtarıb əlini yumağa getdi. Bunu gören Braxman qışqırdı:

-Ay arvad, evdəsən? Mən peşman olub geri qayıtmışam.

Bu sözləri deyəndən sonra braxman içəri

girdi. Arvadını gören kimi söylədi ki, mən burda olmadığım müddətdə elm öyrənmişəm. Təbii ki, arvadı onun sözünə inanmadı:

-Boş-boş danışma. Sən hara, elm hara? Yaxşı, səni bağışlayıram. Ancaq de görüm indiyəcən haralarda idin?

Kişi dedi:

-Görürəm ki, sən əvvəlki kimi yenə də mənim sözlərimə inanmırsan. Mən həqiqətən çox şeylər öyrənmişəm. Məsələn, bilərəm ki, sən bu gün iyirmi bir dənə kökə bişirmisən...

Qadın təəccübləndi. Hiyləsinin baş tutduğunu anlayan braxman sözünə daha inamla davam elədi:

-Bu dediklərim hələ boş şeylərdir. Mən əvvəlcədən bilərəm ki, Hindistanın harasında kim nə qədər şirin kökə bişirir...

Bunları eşidən arvad təəccübləndi və düşündü ki, onun əri həqiqətən müdrik bir insana çevrilib... Tez bişirdiyi kökələri braxmanın qarşısına qoyub, özü getdi ki, qonşularına ərinin qayıtmasını, hər şeyi qabaqcadan bilən bir insan olmasını xəbər versin... Desin ki, kimin evində oğurluq olsa, kimin inəyi itsə, ərim onları tapmaqda hamıya kömək edə bilər.

Tezliklə hamı braxmanı görməyə gəldi. Hiyləgər kişi gətirdiyi kitabı açıb özünü oxuyurmuş kimi göstərdi. Onun söylədiyi anlaşılmaz sözləri dinləyən insanlar inandılar ki, bu braxman əsl baxıcıdır, hər şeyi bilir. Tezliklə bu xəbər qonşu kəndlərə də yayıldı.

Beləliklə, braxmanın günləri şən keçməyə başladı. Hərə ona bir hədiyyə bağışlayırdı. Yemək-ichməkdən korluğu yox idi...

Nəhayət, bir gün braxmanın rahatlığına son qoyuldu. Kəndlilərdən birinin eşşəyi itdi. Nə qədər öz sevimli ulağını axtarsa da, tapmayan kişi çar-naçar braxmanın yanına gəldi. Xahiş elədi ki, eşşəyi tapmaqda ona kömək eləsin.

Braxman çətin vəziyyətdə qaldı. Bilmədi nə etsin. Dedi ki, hələ vacib işlərlə məşğulam, imkan olanda sənə də eşşəyi tapmaqda kömək eləyəyəm. Ancaq qapının ağzında dayanıb heç yana getmə. Yoxsa bütün işləri korlayarsan.

-Hörmətli braxman, bütün ümidim sənədi. Gör neyləyirsən... Eşşəyi tapmayınca heç yerə gedən deyiləm...

Braxman arvadının yanına gəlib dedi ki, mənim çətirimi ver. Çətiri alan kimi gizlicə arxa qapıdan çıxıb eşşəyi axtarmağa getdi. Az getdi, üz getdi, dərə-təpə düz getdi, nə qədər

axtardısı, kəndlinin eşşəyini tapa bilmədi ki, bilmədi... Çarəsiz evə qayıdıb eşşəyi itən kişiye dedi:

-İlahə Bxanavinin acığı tutub. Ona görə sən evə get. Yəqin ki, səhərə qədər sən eşşəyin tapılar.

Bu sözləri eşidən kəndli itaətkarlıqla evə getdi. Braxmanın isə səhərəcən gözünə yuxu getmədi. Arvadının xorultusu onu bir az da əsəbiləşdirirdi...

Birdən bayırdan qəribə səs gəldi. Braxman bərk qorxdı. Tez arvadını yuxudan oyatdı:

-Gör bu nə sədi?

-Bəlkə oğrudu?

Oğru sözünü eşidən braxman qaçıb gizlənmək istədi.

Arvadı ona acıqlandı:

-Sən necə müdrik adamsan? Gedək mən çırağı saxlayım, sən işıqda oğrunu tut...

Qorxudan braxman tir-tir əssə də, başqa çarə yox idi. O, arvadı ilə birlikdə çölə çıxdı və oğrunun üstünə getdi. Üst-başı toztorpağa, üfunətli mayeyə batdı. Qorxudan elə qışqırdı ki, səsə qonşular tökülüşüb gəldilər. Sən demə, braxmanın süpür-ləşdiyi oğru yox, qonşunun itən eşşəyi imiş... Braxmanın dili söz tutmurdu... Bunu gören arvad vəziyyətdən çıxmaq üçün qonşulara dedi ki, mənim kişim səhərəcən dua oxudu, axır ki, eşşək öz ayağı ilə onun yanına gəldi...

Qonşular çıxıb gedəndən sonra arvad eşşəyin noxtasını həyətdəki ağaca bağladı. Sonra evə gedib ərinin başını yudu, paltarını təmizlədi. Kişi hələ də özünə gəlməmişdi... Elə bilirdi ki, doğrudan da, oğrularla vuruşubmuş...

Eşşəyi itən adam braxmanın həyətinə gələndə heyvanını burda görüb çox sevindi.

Bu hadisədən sonra kənddə braxmanın hörməti artdı. Hətta onun sehirli bir məxluq olması xəbəri çara da gedib çatdı. Bu o vaxt idi ki, sarayda qiymətli bir zinət əşyası yoxa çıxmışdı. Onu nə qədər axtarsalar da tapa bilməmişdilər. Hətta ən məşhur alimlər, baxıcılar belə itən əşyanı tapmaqda aciz idilər...

Bir dəfə braxman evdən çıxanda gördü ki, həyat silahlı əsgərlərlə doludur. Əsgərlər ona baş əyib dedilər ki, bəs şahımız səni öz sarayına dəvət edir. Braxman çox qorxdı. Bildi ki, eşşəyin tapılması təsadüfi bir iş idi. İtən qiymətli zinət əşyasını tapmaq isə onluq deyil.

Ancaq neyləmək olardı. Əsgərlər onu bir arabaya mindirib saraya apardılar. Çar onu gören kimi salamsız, kəlamsız əmr elədi ki, itən qiymətli əşyanı tapsın. Braxman yaxşı

başla düşürdü ki, zinət əşyasını tapsa, onu mükafat, tapmasa, cəza, ən aşağısı həbsxana gözləyir...

Braxmanın rəngi ağappaq ağardı. Özünü toplayıb kəkələyə-kəkələyə çara dedi:

-Əlahəzrət, bu işi görmək üçün mənə iki gün vaxt verin. Evə gedib dua eləyim, görüm İlahə Bxavani nə deyəcək.

Çar ona icazə verdi. Braxman başı alovlu evinə qayıtdı. Dua eləməyə başladı:

-Məni xilas elə, ey dünyanın sahibi! Bütün ümidim sənədir. Yoxsa məhv olacam.

Elə bu vaxt təsadüfən evinin yanından keçən çarın xidmətçisi braxmanın dualarını eşitdi. O, bərk qorxdı. Tez içəri keçib kişinin ayaqlarına yığılıb yalvardı:

-Ağa, mənə rəhmin gəlsin. Ləl-cəvahiratı mən oğurlamışam. Çar bunu bilsə, məni öldürəcək!

Braxmanın gözlərinə elə bil işıq gəldi. Üzünə ciddi bir görkəm verib soruşdu:

-Mən nə üçün sənə kömək eləməliyəm? Özün bilirsən ki, mən çarın əmrini yerinə yetirməliyəm.

-Rəhm elə, möhtərəm ağa, mən oğurladığımı geri qaytararam! Ancaq sən məni məhv eləmə, rəhmin gəlsin!

Braxman özündən razı halda dedi:

-Yaxşı! Oğurladığın zinət əşyasını bir küpənin içinə qoyub ağzını bağla, sonra onu carın bağındakı gölə at.

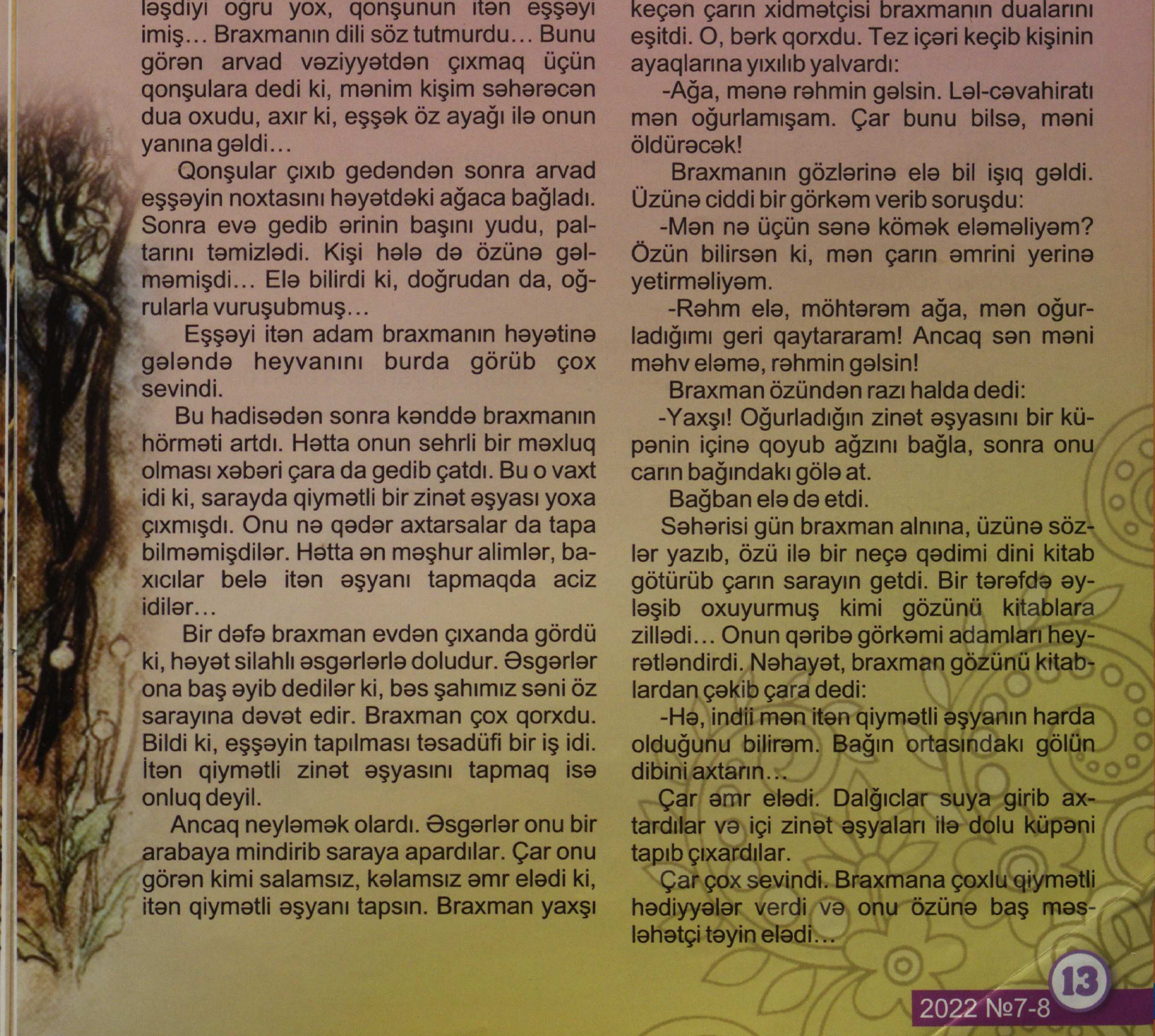
Bağban elə də etdi.

Səhərisi gün braxman alnına, üzünə sözlər yazıb, özü ilə bir neçə qədimi dini kitab götürüb çarın sarayın getdi. Bir tərəfdə əyləşib oxuyurmuş kimi gözünü kitablara zillədi... Onun qəribə görkəmi adamları hey-rətləndirdi. Nəhayət, braxman gözünü kitablardan çəkib çara dedi:

-Hə, indii mən itən qiymətli əşyanın harda olduğunu bilirəm. Bağın ortasındakı gölün dibini axtarın...

Çar əmr elədi. Dalğıcılar suya girib axtardılar və içi zinət əşyaları ilə dolu küpəni tapıb çıxardılar.

Çar çox sevindi. Braxmana çoxlu qiymətli hədiyyələr verdi və onu özünə baş məsləhətçi təyin elədi...

ƏLCƏK

(Ukrayna nağılı)

Qoca kişi meşə ilə gedir, iti isə onun dalınca qaçırdı. Qoca getdi, getdi, necə oldusa, əlcəyinin bir tayı yerə düşdü. Bundan xəbər tutmayan kişi yoluna davam elədi.

Yerə əlcəyin düşdüyünü gören siçan əlcəyi görüb sevindi:

-Oy, nə yaxşı oldu, soyuqdan tir-tir əsirəm. İndən belə bu əlcəyin içinə girib rahatca yaşayaram.

Siçan əlcəyin içinə təzəcə girib yerini pahaatlamışdı ki, tullana-tullana bir qurbağa gəldi və soruşdu:

-Ey, bu əlcəyin içində kim var?

-Mən, siçan, çətin qapıları açan! Bəs sən kimsən?

-Mən tullanmaq ustası qurqur qurbağayam. Məni də əlcəyin içinə burax.

-Yaxşı gəl, onsuz da tək darıxıram.

İndi onlar iki oldular. Elə bu vaxt bir dovşan tullana-tullana əlcəyin yanına gəldi və soruşdu:

-Ey, bu əlcəyin içində kim var?

-Siçan, çətin qapılar açan və qurqur qurbağa.

-Mənsə quyruğu gödək dovşan bəyəm. Məni də yanınıza buraxın.

-Gəl.

Onlar üç oldular. Az keçmədi ki, bir tülkü gəldi və soruşdu:

-Ey, bu əlcəyin içində kim var?

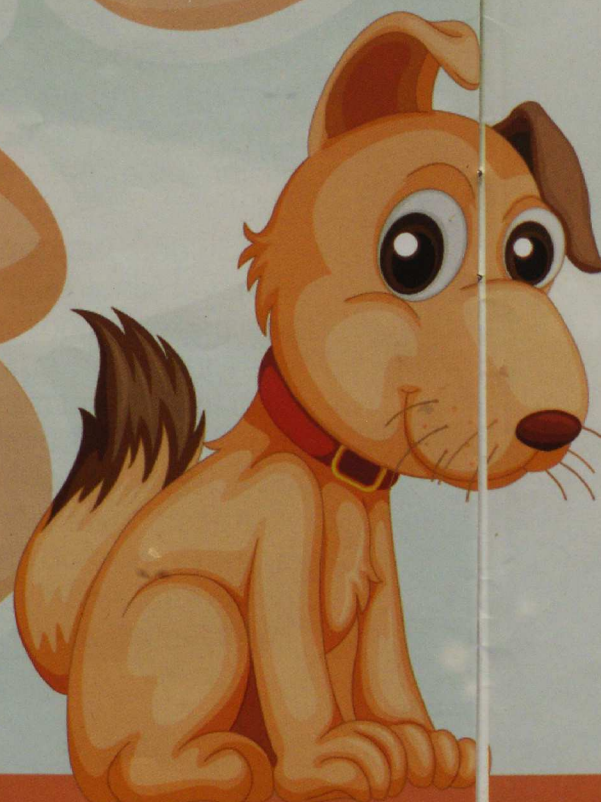
-Biz. Siçan, qurbağa, dovşan. Bəs sən kimsən?

-Mən də tülkü tülkü, tünbəki...

Məni də içəri buraxarsınız mı?

-Buyur keç.

Onlar dörd oldular.

Bir canavar ulaya-ulaya gəldi:

-Ey, kim var bu əlcəyin içində?

-Biz: siçan, qurbağa, dovşan, tülkü...

Bəs sən kimsən?

-UUU... Mən də gözləri yanar, boz canavar. Məni də yanınıza buraxın.

-Yaxşı, gəl.

İndi onlar beş nəfər oldular. Hardansa bir qaban gəldi... Xırıltılı səsle soruşdu:

-Ey, burda kim var?

-Biz. Siçan, qurbağa, dovşan, tülkü, canavar...

-Məni də yanınıza buraxarsınız mı?

-Neyləmək olar, çöldə qalası deyilsən ki?! Keç içəri.

Qaban çətinliklə içəri girdi. İndi onlar altı nəfər oldular. Tərpənmək mümkün deyildi. Elə bu zaman bir ayı gəldi. O, donquldana-donquldana soruşdu:

-Ey, burda kim var?

-Biz. Siçan, qurbağa, dovşan, tülkü, canavar, qaban...

-Oy, siz nə çoxsunuz. Bir əlcəyə necə yerləşmişiniz? Məni də yanınıza buraxarsınız mı?

-Özün görürsən ki, yerimiz necə darısqaldı. Səni necə içəri buraxaq?!

-Birtəhər yerləşərik.

-Yaxşı, gör girə bilirsən mi? Ancaq bir az ehtiyatlı ol!

Ayı da birtəhər özünü içəri soxdu. Əlcək az qalırdı ki, partlasın.

Elə bu zaman əlləri üşüyən qoca əlcəklərini əlinə taxmaq istədi. Gördü ki, əlcəyin bir tayı yoxdu. O, geri qayıdıb əlcəyini axtarmağa başladı. İti ondan qabaqda qaçırdı.

Birdən it gördü ki, əlcək yerdədir, ancaq o qədər dartılıb ki, az qalır dağılsın. O, qorxudan vahiməli səsle hürməyə başladı.

-Ham-ham! Ham-ham-ham!

Əlcəyin içindəkilər bərk qorxdular. Onlar bir-bir çıxıb meşəyə sarı qaçmağa başladılar.

Qoca kişi gəlib əlcəyini götürdü və onu əlinə taxdı. Əlcəyin içi elə isti idi ki...

ÖZÜNƏ DOST AXTARAN İT

(Mordov nağılı)

Qədim zamanlarda meşədə bir İt yaşayırdı. Təklilik, tənhalıq onu bezdirmişdi. Öz-özünə deyirdi ki, kaş özümə bir dost tapa biləydim. Elə bir dost ki, heç kəsdən, heç nədən qorxmıyaydı.

Bir dəfə it meşədə gəzərkən bir Dovşana rast gəldi və ona dedi:

–Ey, Dovşan, gəl dost olaq!

–Olaq, – Dovşan razılaşdı.

Onlar birlikdə gəzib-dolaşdılar. Qaranlıq düşəndə özlərinə dalda bir yer tapıb orada yatmaq, gecələmək qərarına gəldilər.

Gecəyarı bir Siçan onların yanından keçmək istəyəndə səsə İt oyandı. Tez yerindən qalxıb hürməyə başladı. Dovşan vahimə içində göz-lərini açdı, tir-tir əsə-əsə soruşdu:

– Nə olub, niyə hürürsən? – Bu dəqiqə Canavar səsinə eşidib gələcək, ikimizi də yeyəcək.

«Bundan mənə dost çıxmaz, – İt öz-özünə düşündü, – Canavardan da qorxur. Yəqin Canavar heç nədən, heç kəsdən qorxmur».

Səhəri gün İt Dovşandan ayrıldı və Canavarı axtarmağa başladı. Bir dalda yerdə Canavara rast gəlib dedi:

–Ey, Canavar, gəl dost olub birlikdə yaşayaq!

–Yaxşı, – Canavar razılaşdı, – ikilikdə yaşamaq daha gözəl olar.

Onlar gecə yatdılar. Elə təzəcə yuxuya getmişdilər ki, onların yanından bir Qurbağa tullandı. İt bərkdən hürməyə başladı. Canavar yuxudan ayılıb həyəcanla dedi:

– Ay İt, deyəsən sənin başın xarabdı. Ayı sənin səsinə eşidib gəlsə, ikimizi də parçalayacaq.

«Buna bax, Canavar da qorxağın biri imiş, – İt düşündü. – Yaxşısı budur, gedib Ayı ilə dostluq eləyim».

İt gəzə-gəzə Ayını tapdı və ona dedi:

–Ey pəhləvan Ayı, gəl səninlə dost olaq!

Tərifdən xoşlanan Ayı razılaşdı:

–Yaxşı, mən razıyam, gedək mənim mağarama!

Onlar mağarada yatdılar. Gecənin bir aləmi çöldə səs eşidən İt bərkdən hürməyə başladı. Ayı yuxudan oyanıb donquldandı:

– Axmaq, nə hay-həşir salmısan?! Kəs səsin! İndi İnsan gəlib ikimizin də dərimizi boğazımızdan çıxaracaq.

İt öz-özünə düşündü:

– Ayıya bax! Bu lap qorxağın biri imiş ki! Mən gör kiminlə dostluq eləmək istəmişəm!

Səhəri gün İt İnsanın yanına getdi. Quyuğunu bulaya-bulaya yalvardı:

–Ay İnsan, gəl dost olub birlikdə yaşayaq.

İnsan razılaşdı. Onlar birlikdə yaşamağa başladılar. Gecələr İt hürəndə İnsan qətiyyəni onu danlamadı, əksinə, təriflədi ki, həmişə ayıq-sayıqsan. O vaxdan onlar birlikdə yaşamağa başladılar. İt insanın evini qorudu, İnsan isə hər gün İtini yalladı, yemək verdi...

Biri var idi, biri yox idi, bir baba, bir nənə və onların Alyona adlı gözəl bir nəvələri var idi. Onlar bostanda hər cür tərəvəz əkib becərirdilər. Kələm, çuğundur, kök, sarı, turp... Bir dəfə babanın üreyindən turp yemək keçdi. O, evdən çıxıb, bostana getdi. Çox isti və sakit bir hava idi. Arıların dızılısı, ağcaqanadların vızıltısı aydınca eşidilirdi.

Baba kələm, çuğundur, kök ləklərinin yanından ötüb keçdi. Hə, bu da turp əkilən yer... Baba yaxına gedib turplardan birini dartıb yerdən çıxarmaq istədi. Birdən onun qulağına qəribə, əcaib bir səs gəldi: Pıışş – pıxxx... Baba elə bildi ki, bu, onunla zarafat eləyən nəvəsinin səsidir.

-Alyona, bu sənsən? Məndən qabaq turp çıxartmağa gəlmisən?

Qızdan səs gəlmədi. O əcaib səs yenidən eşidilməyə başladı. Baba qorxdı, tükləri biz-biz oldu. Çuğundur, kök, kələm ləklərinin yanından ötüb qaça-qaça evə sarı getdi. Tövşüyə-tövşüyə dükanda əyləşsə də, bir müddət sakitləşə bilmədi.

Nənə yaxın gəlib soruşdu:

-Ay kişi, turp çıxarıb gətirdinmi?

-Yox, ay arvad, turp ləkinin yanında elə bir vəhşi heyvan var idi ki, qaçıb canımı güclə qurtardım.

-Yox bir, vəhşi heyvan! Ayrı bəhanə tapmadın gətirməyə? Yaxşı, indi özüm gedib turp gətirərəm.

Nənə asta-asta kələm, çuğundur, kök ləklərinin yanından ötüb keçdi. Sonra turp əkilən yere çatdı. Əl atıb turplardan birini çıxarmaq istəyəndə, onun da qulağına qəribə səslər gəldi:

- Pıışş – pıxxx... Pıışş – pıxxx...

Pıışş – pıxxx...

Nənə bərk qorxdı və çuğundur, kök, kələm ləklərinin arasından sürətlə keçib, evə sarı qaçmağa başladı. Babanı gören kimi tənqənəfəs

halda dedi:

-Oy, ay kişi, sən düz deyirmişsən! Orada, turp ləklərinin dibində nəse vəhşi bir heyvan uzanıb xoruldayır...

Babası ilə nənəsinin söhbətini eşidən Alyona gülüb dedi:

-İndi mən özüm gedib sizin üçün turp çıxarıb gətirərəm.

Alyona bostana getdi. Sakitlik idi. Arıların vızıltısı, ağcaqanadların dızılısından başqa heç bir səs eşidilmirdi. Alyona turpluğa çatanda onun da qulağına həmin əcaib səs gəldi:

- Pıışş – pıxxx... Pıışş – pıxxx... Bu Alyonkadımı?

O, turp çıxarmağamı gəlib?

Alyonka gülə-gülə dedi:

-Hə, mənəm, Alyonkayam! Babamla nənəm turp çıxarmağa gələndə onları qorxutmusan. Çıx görüm sən kimsən?

Yenə həmin səs eşidildi:

- Pıışş – pıxxx... Pıışş – pıxxx...

Alyona əyilib turpun dibinə baxdı ki, görsün ki, bu səs hardan gəlir. Birdən onun gözüne tikanlı bir yumaq sataşdı. Gördü ki, bu yumaq yatıb və qəribə bir səs çıxarır:

- Pıışş – pıxxx... Pıışş – pıxxx...

Alyona gülə-gülə dedi:

-Ay səni oxlu kirpi! Sən babamla nənəmi əməlli-başlı qorxutmusan.

Sonra qız iri bir turpun yarpaqlarından tutub dartdı, dartdı, axır ki, onu yerdən çıxara bildi. Oy dad, turp nə turp! İri, sapsarı, şipşirin! Qızciğaz hələ ömründə bu boyda turp görməmişdi.

Alyona turpu da, kirpini də götürüb evə sarı getdi. O, kələm, çuğundur, kök ləklərinin yanından ötüb keçdi. Qaça-qaça, sevinə-sevinə evə getdi. Onu baba ilə nənə qarşıladılar və soruşdular:

-Alyona, bəs turp hanı?

-Bax, bu da sizin turpunuz!

Baba ilə nənə turpu görüb çox sevindilər:

-Ay bizim ağıllı nəvəmiz! Ay bizim cəsarətli Alyonamız! Əhsən sənə! De görək bəs o qorxulu Pix necə oldu?

Alyona gülə-gülə kirpini onların qarşısında yerə qoyub dedi:

-Bu da sizin Pix!

Qocalar şaqqanaq çəkib güldülər və nəvələrini tərifləməyə başladılar:

- Əhsən sənə, Alyona! Sən çox cəsarətli və ağıllı qızsan! Biz sənənlə fəxr eləyirik!

